

Allt hänger samman

ALLT HÄNGER SAMMAN

ÖVNING SAVANN- TEORIN

Grafisk form: Camilla Eitel - Foto: Jessica Björkwall samt Pixabay och Unsplash

SYMBOLFÖRKLARINGAR

LÅNG
30-45
min

KORT
10-20
min

RÖRELSE
I FOKUS

MER
FÖRBE-
REDELSE

BETYGS-
GRUNDANDE
UPPGIFTER

TILLHÖR FÖRDJUPNINGSMODUL: Arkitekturen, evolutionen och hjärnan

SYFTET

SAVANNTEORIN - EVOLUTIONEN OCH ARKITEKTUREN

Syftet med de här övningarna är att visa eleverna att arkitekturen har en instinktiv effekt på deras hjärnor. Samt förklara för eleverna varför de påverkas olika av byggd miljö och naturlig miljö. Övningarna ger dem också en upplevelsebaserad erfarenhet av kopplingen mellan evolutionen och upplevelsen av arkitektur.

KOPPLAT TILL KURSPLANEN FÖR: Historia, bild och biologi

LÅNG ÖVNING: 30-45 min

EVOLUTIONEN OCH ARKITEKTUREN

I 250 000 år levde våra förfäder - de människoliknande aporna - som samlare och jägare på den afrikanska savannen. Under hela den tiden formade evolutionen våra hjärnor och kroppar efter savannens natur och de förutsättningarna för överlevnad som fanns där.

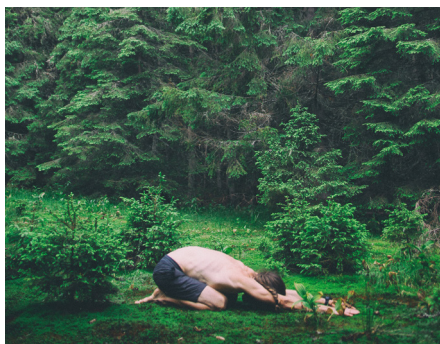
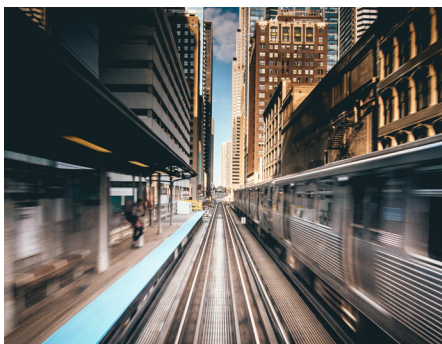
För att få ett grepp om evolutionens tidsrymder kan man tänka såhär; Om den mänskliga utvecklingens historia är lika lång som ett dygn har vi moderna människor - som har datorer, bygger höghus och åker bil - bara existerat i bråkdelen av en sekund. Våra kroppar och hjärnor är alltså formade för helt andra miljöer än de vi lever i idag.

Det var först när våra förfäder började vandra uppåt Europa och Norden som de behövde uppfinna kläder och hus som skydd runt sina kroppar för att överleva i det betydligt kallare klimatet längre norrut. För en mänsklig hjärna – som evolutionen format för att överleva i vildmarken, är det därför helt onaturligt med städer och byggda miljöer. Våra hjärnor måste hela tiden processa den byggda miljön eftersom de upplever den som främmande. Idag spenderar vi ungefär 90 % av vår tid i eller runt byggnader. Det är en av anledningarna till varför många av oss mår bra och kopplar av när vi är ute i naturen.

När vi var jägare och samlare var vår överlevnad beroende av att vi hade kontakt med våra sinnesintryck och var uppmärksamma på vår omgivning. Både för att undvika faror och att skaffa föda. Naturljud och miljöer har därför alltid haft en lugnande inverkan på våra nervsystem och idag finns mängder av övningar för att reducera stress som bygger på att vi har kontakt med våra sinnen. T. ex mindfulnessövningar och mental träning inom idrott.

SKILLNADEN MELLAN BYGGD OCH NATURLIG MILJÖ

Vi som lever nu är vana vid raka linjer, statistiskt ljus, fyrkantiga former, stora fält av samma färgnyans och allt annat som kännetecknar den byggda miljön vi lever i. Vi tycker inte alls att det är konstigt med ett 10 våningshus med fyrkantiga fönster i symmetriska mönster. Men tänk vad annorlunda det är i naturen där nästan allting är i rörelse, ljuset förändras hela tiden, det finns inga spikraka linjer och färgerna har otaliga nyanser.

Observera skillnaden mellan byggd och naturlig miljö

Ta med papper och penna och skriv ner vad du upplever i skolan och på skolgården. Om det inte finns någon natur omkring dig kan du observera ett träd eller en gräsmatta. Använd alla dina sinnen och observera hur byggda miljöer och naturliga miljöer skiljer sig åt.

Tänk på:

Ljus

Ljud

Rörelser

Former

Färger

Exempel i byggd miljö:

- Mycket raka linjer och skarpa hörn, t. ex fyrkantiga rum, trappor och korridorer
- Stora färgsjok i samma färg, som fasader och väggar
- Ljuset kan vara mer statiskt
- Miljöerna är orörliga, husen står still

Exempel i naturlig miljö:

- Ovanligt med spikraka linjer och skarpa hörn
- Mängder av olika nyanser i alla färger
- Ljuset förändras hela tiden beroende av väder, årstid och tid på dygnet
- Miljön rör sig hela tiden – vatten rinner och droppar, träd och buskar rör sig i vinden

TESTA SAVANNTEORIN

När vi levde på savannen var det bra för vår överlevnad att befinna oss på skyddade platser med utsikt över närområdet. Till exempel i eller under ett ensamt träd. Vi var skyddade från väder och vind och kunde se om någon fara närmade sig. När det inte fanns skydd omkring oss och vi inte kunde upptäcka rovdjur eller andra fiender i god tid var vi mer exponerade för fara.

Forskningen visar att vi moderna människor trivs väldigt bra i rum och miljöer som påminner om sådana platser. När man inom arkitekturen pratar om platser med skydd och utsikt kallas det för savanteorin.

Fundera på platser du tycker mycket om att vara på – både i rum och utomhus – finns det både skydd och utsikt där? Tycker du till exempel om att sitta längst in på ett café med ryggen mot väggen? I en trädkoja? Eller i en djup fönsternisch och titta ut?

ÖVNING

Hitta platser med skydd och utsikt i skolan eller på skolgården

Utrymmen som påminner om detta kan finnas i klätterställningar, träd eller andra naturliga former i miljön på skolgården. I soffbås, läshörnor, fönsternischer osv.

När ni hittat en plats som har både skydd och utsikt – sätt er där och observera vad ni upplever en stund. Hur känns det att sitta på en sån här plats?

Tillföra stimulans i ditt klassrum!

Fundera på hur ni med enkla medel skulle kunna tillföra mer sinnesstimulans i byggda miljöer - tänk på ljus, ljud, färger och former och material. Hur skulle ni själva med enkla medel påverka ert eget klassrum?

Diskutera två och två eller i helklass!

AVSLUTANDE REFLEKTION

Samtala två och två eller resonera alla tillsammans.

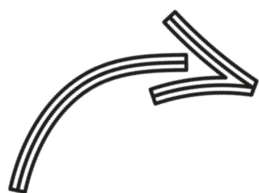
Tänk på att det inte finns rätt eller fel när du reflekterar!

1. Om ni själva fick bygga om ert klassrum eller en del av skolan för att skapa miljöer med skydd och utsikt - vad skulle ni göra då? Hur tror ni att det skulle kännas att ha en sådan vardagsmiljö?
2. Vi rör oss på olika sätt i städer och byggnader än vi gör i naturen. Om ni tänker på evolutionens långsamma förändring av våra kroppar - hur tror ni att vi skulle se ut och röra oss efter 250 000 år i byggda miljöer?
3. Nu har ni undersökt lite hur hjärnan och kroppen påverkas av arkitekturen - tänker ni annorlunda nu på hur kroppen och arkitekturen hänger samman?
4. Hur hänger den här övningen ihop med temat allt hänger samman?

BETYGSGRUNDANDE UPPGIFT

Kopplad till kursplanen i biologi, kan redovisas skriftligt eller muntligt:

UPPGIFTER

Nu har du har iakttagit skillnaden mellan byggd och naturlig miljö och du har också fått undersöka Savanteorins element skydd och utsikt.

Med utgångspunkt i de här erfarenheterna - svara på följande frågor:

1. Vad är det som gör att en mänsklig hjärna har svårare att ta in arkitektur än naturlig miljö?
2. Förklara med hjälp av evolutionen varför vi människor trivs i byggnader där arkitekten har använt sig av savanteorins skydd och utsikt. Använd exempel från övningarna ni precis har gjort.

